

16

ZER

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ Γ. ΖΕΡΛΕΝΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΕΝ ΜΥΚΟΝΩ, ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΦΙΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
ΤΟΥ 1917

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

[Handwritten signature]
ΠΑΝΩΑΣ Κ. ΚΙΧΑΣ
ΕΒΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1918

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΜΥΚΟΝΩ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

Και ἐν Μυκόνῳ, ὡς καὶ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἑλληνικαῖς νήσοις καὶ χώραις, ἐξηκολούθουν διδασκόμενα τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐπὶ Ὀσμνιδῶν· τούτου ἕνεκα εἶναι πιθανὸν τὸ ὑπὸ Λοίρου¹⁾, διελθόντος διὰ τῆς νήσου ἔτει ἀχλθ' μηνὶ νοεμβρίῳ, λεγόμενον ὅτι «à Mycone il y a encore une école des Grecs»· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους ἀψιγ' εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Ἀνασιάσιός τις καλούμενος, ὡς σημειοῦται ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων²⁾, τῷδε: «1733 ἀυγούστου 18· καὶ τοῦ διδασκάλου κυρ Ἀναστασίου γρόσσ. 5», ἃ ἔλαβε βεβαίως ἀπέναντι τοῦ αὐτοῦ μισθοῦ· ἔτει δὲ ἀψιγ' μηνὸς μαρτίου ἐνάτῃ ἔγραψεν ἐν Μυκόνῳ ἰδίᾳ χειρὶ συμβόλαιον ὑπὲρ τοῦ ἱερέως Ἀθανασίου Μοσκονᾶ «Ἀθανάσιος ἱερομόναχος Πάτριος ὁ λογιώτατος ἅγιος διδάσκαλος». Ἐν ἑτέρῳ δὲ βιβλίῳ λογαριασμῶν τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων κεῖται τότε: «1756 φεβρουαρίου 15· ἔλαβεν ἡ κοινότης δανεικὰ ἄσπρα τοῦ σχολείου, ὅπου τάφιέρωσεν ὁ Χατζῆ Μιχάλης (Μανιάτης) στὸ σχολεῖον, γρόσσια διακόσια, τὰ ὅποια ἐβάστανε ἡ κερά Ζαχαράτῃ καὶ σήμερον τὰ ἔδωσεν τῆς κοινότης»· καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ³⁾ κεῖται τότε: «1756 φεβρουαρίου 12· ἔλαβεν ἡ κοινότης ἀπὸ τᾶσπρα, ποῦ ἄφησεν ὁ ποτὲ Χατζῆ Μιχάλης Μανιάτης τοῦ σχολείου, γρόσσια ἑκατὸν ἑβδομήκοντα, λέγω γρ. 170, τὰ ὅποια βαστοῦσεν ἡ κερά Ζαχαράτα καὶ ἤδωσέν τα· χρεωστεῖ καὶ ὁ σιδρ Μπάος ἄσπρα τοῦ σχολείου γρόσσια ἑκατὸν· καὶ ὁ Αὐξέντιος Μανιάτης χρεωστᾶ γρόσσια ἑκατὸν· καὶ ὁ Ἀντώνιος Σκαρδανᾶς χρεωστᾶ γρόσσια ἑκατὸν, τὰ ὅποια ἔχει νὰ τὰ λαβαίνει ἡ κοινότης ὡς νοικοκύρης τοῦ σχολείου». Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται δῆλον ὅτι ὁ Χατζῆ Μιχάλης

¹⁾ Les voyages du sieur du Loir, contenus en plusieurs lettres écrites du Levant, (Paris, 1654, in 4°), p. 6.

²⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

Μανιάτης ἀφῆκεν ὑπὲρ τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου γρόσσια πιθανῶς πεντακόσια (500). Ἔτει αΨνζ' ἕτερος Μυκόνιος ὁ Ἀντωνέλλος Χατζῆ Κανισκᾶς διέθετο διὰ διαθήκης μὴνός Ἰουλίου τετάρτῃ ἐπὶ δέκα ὑπὲρ τοῦ σχολείου τῶν Μυκονίων γρόσσια πεντακόσια· περὶ τούτου ἐν τῇ αὐτοῦ διαθήκῃ¹⁾ σημειοῦται τόδε: «ἀφήνω ἀκόμη καὶ πεντακόσια γρόσσια, ἦτοι γρ. 500, ἂν οὕτως καὶ κατὰ καιρὸν ἤθελεν κατασταθῆ σχολεῖον ἑλληνικὸν κοινὸν ἐδῶ εἰς Μύκονο· τὰ ὅποια ἄσπρα νὰ τὰ βάνουν εἰς μέρος βέβαιον νὰ δίδεται τὸ διάφορο τοῦ διδασκάλου· καί, εἰς ὅσον καιρὸν δὲν εἶναι διδάσκαλος, νὰ λαμβάνουν οἱ ἐπιτρόποι μου τὸ διάφορο νὰ τὸ δίνουν εἰς ἐλεημοσύνας». Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεταί τιθον ὅτι τὸ ἐν τῇ νήσῳ σχολεῖον δὲν ὑφίστατο διαρκῶς. Περὶ τῆς αὐτῆς δωρεᾶς ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινῷ τῶν Μυκονίων²⁾ κεῖται τόδε: «1760 ἀπριλίου 1· στὸν ἴδιον καιρὸν βάνω ἐνθύμησιν πῶς ἤφησεν ὁ μακαρίτης Χατζῆ Ἀντωνέλλος (Κανισκᾶς) διὰ σχολεῖον γρόσσια πεντακόσια, λέγω γρ. 500, τὰ ὅποια τὰ βαστοῦνε τὰ ἀδέλφια τοῦ καὶ ἐγγονοὶ νὰ πληρῶνουν τὸ διάφορο πρὸς δέκα τὰ ἑκατὸν τῶν χρόνων· τὰ λαβαίνῃ ὁ διδάσκαλος ἀπάνω πρὸς τὴν πληρωμὴν του». Ἐν ἑτέρῳ λογαριασμῷ τοῦ κοινῷ τῶν Μυκονίων³⁾ τῷ ἔτει 1758 κεῖται τόδε: «τέσσαρες γρόσια τοῦ διδασκάλου πληρωμὴ βεάλια 560· ἐκ τούτου εἶκαζω ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1754 ἐδίδασκεν ἐν τῷ σχολεῖῳ τῆς νήσου Γρηγόριός τις, ὃς ἔτει 1759 μὴνός Ἰουνίου εἰκοστῇ γράφει «πρὸς τοὺς χρησιμωτάτους ἀρχοντας, προεστῶτας καὶ ἐπιτρόπους τῆς ὀρθοδόξου νήσου Μυκόνου» τάδε: «εὐχαριστῶ εἰς τὴν τιμιότητά σας... ἐπειδὴ καὶ καθὼ ὑποσχέθητε ἔλαβα τὰ 100 γρόσσια διὰ χειρὸς τοῦ εὐγενεστάτου σιῶρ Κωνσταντάκη καὶ προσφιλεστάτου μοι ἐπιτρόπου· παρακαλῶ λοιπὸν ὅλους νὰ μὴν ἔχετε καμμίαν ὑποψίαν φυγῆς εἰς τοῦ λόγου μου, διατί, ὃ γέγραφα, γέγραφα, καθὼς ὑποσχέθηγν, οὕτως μέλλω νὰ πράξω· μένει λοιπὸν εἰς τοῦ λόγου μου τὸ ἐπίλοιπον χρέος τῆς ὑποσχέσεως καὶ ἡ θεία χάρις νὰ μ' ἀξιῶσῃ νὰ τὸ ἀποδώσω μὲ εὐχαρίστησιν ἐδικήν μου καὶ ἄλλων τῶν προσεστώτων» καὶ ὑπογράφεται «Γρηγόριος τῶν Μυκονίων διδάσκαλος»·

1) Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κς'α.

2) Λογαριασμός τοῦ κοινῷ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

3) Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου φύλλ. λς'α—λθ'α.

τὸ γράμμα ¹⁾ δὲν φέρει τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἐγράφη, ὅμως δὲ ὀπισθεν αὐ-
 τοῦ σημειοῦται τόδε: «1759 Ἰουνίου 20· βετσεβούτα πῶς ἐπλερώθη
 ὁ διδάσκαλος ποῦ κάνει τὸ σχολεῖον τὸ ἐλληνικόν». Ὁ Γρηγόριος ἐπι-
 νομάζετο στραβός, ἐξ οὗ γίνεταί δηλον ὅτι ἡ ἑτερόφθαλμος ἦν ἡ πα-
 ραβλώψ. Ἐν ἄλλῳ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ²⁾ κεῖται
 τόδε: «1756 φεβρουαρίου 5· ἔδωσα τοῦ δασκάλου τοῦ στραβοῦ γρόσ-
 σια εἴκοσι ἀπάνω στὰ πενήντα γρόσσια ποῦ παίρνει ὀμπρός, ἐπειδὴ
 καὶ ἡ Ζαχαράτη δὲν ἐπλήρωσε διάφορον»· καί: «12 φεβρουαρίου
 (1756)· ἔδωσα ἡ κοινότης γρόσσια 20, ποῦ τᾶδωνε τοῦ διδασκά-
 λου τοῦ στραβοῦ»· καί: «12 μαρτίου (1756)· ἤδωκα τοῦ δασκάλου
 τοῦ στραβοῦ γρόσσια δέκα κατὰ τὴν συμφωνία, πῶχει μὲ τὴν κοι-
 νότη, γρόσσ. 10»· καί: «25 μαρτίου (1756)· ἤδωκα τοῦ δασκά-
 λου τοῦ στραβοῦ ἀπάνω στὴν πληρωμὴ του γρόσσια 2». Ἐν ἑτέρῳ
 δὲ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ³⁾ κεῖται τόδε: «1759 Ἰανουα-
 ρίου 13· βάνω ἐνθύμησι πῶς ἤρρασαν ὁ διδάσκαλος μὲ τὴν κοινότη νὰ
 κἀνῃ τὸ σχολεῖο τὸ ἐλληνικὸ καὶ νὰ παίρνῃ τὸν χρόνον γρόσσια ἑκα-
 τὴν ἀπὸ τὴν κοινότη διὰ πληρωμὴν του· καὶ θὲ νὰ δώκουν τὰ πενήντα
 ἔμεινα, ποῦ τρασιτοῦν τὰσπρα, ποῦ ἔρχετο ὁ Σατῆ Μιχέλης (Μαγιά-
 τής) στὸ σχολεῖο, καὶ πάλιν ἡ κοινότης»· καί: «1759 Ἰουλίου 1· ἐρε-
 φουδάρισεν ὁ διδάσκαλος τὸ σχολεῖο καὶ εἶχενε τὴν πλερωμὴν του
 παρμένη, γρ. 100».

Τὸν Γρηγόριον διεδέξατο εἰς τὸ σχολεῖον Μυκόνου Χρυσάνθος
 ἱερομόναχος, ὃς ἔτει ἀψξά μηνὸς Ἰανουαρίου δωδεκάτῃ εὐχαριστεῖ
 δι' ἐπιστολῆς ⁴⁾ Μακάριον ἱερέα συμβολαιογράφον Μυκονίων, διότι ἔλαβε
 γρόσσια τριάκοντα μισθὸν διδασκαλίας μηνῶν τριῶν, ὑπογράφεται δ'
 ἐν τῇ ἐπιστολῇ «Χρυσάνθος ἱερομόναχος καὶ διδάσκαλος Μυκόνου».
 Ἡ διδασκαλία τοῦ Χρυσάνθου παρετάθη πέραν τοῦ ἔτους ἀψξή, διότι
 κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος ἐξελέγη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων
 καὶ τοῦ ἀρχιερέως τῶν νησιωτῶν Μελετίου διδάσκαλος τοῦ σχολεῖου

¹⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλ. α' α.—β' β.

²⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου
 Μυκονίων.

³⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου
 Μυκονίων.

⁴⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. γ' α.

Μυκονίων. Μεθ' ὃ οὗτος διὰ γράμματος ἠτήσατο παρὰ τῶν Μυκονίων ἐφόρους καὶ διοικητὰς τοῦ σχολείου «να βλέπουν μὲ ἄυπνον ὄμμα κάθε κίνημα μαθητῶν, τὴν ἐπιμέλειαν, ὅπου ἔχουσιν εἰς ἀπόκτησιν τῆς μαθήσεως, ἢ ἀμέλειαν, τὴν φροντίδα τοῦ διδασκάλου, ὅπου ἔχει χρέος ἰὰ φροντίξῃ, καὶ ἰὰ διορθῶνουν κάθε διαφορὰν, ὅπου συνηθίζει νὰ συμβαίνει ἀναμεταξὺ διδασκάλων καὶ μαθητῶν καὶ σχεδὸν νὰ εὐρίσκωνται καλοὶ ἐπιστάται καὶ πρόθυμοι ὑπερασπισταὶ εἰς κάθε χρεῖαν τῆς σχολῆς, διδασκάλου καὶ μαθητῶν». Τούτου ἕνεκα τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων μετὰ τοῦ ἀρχιερέως τῶν νησιωτῶν Μελετίου ἐξελέξατο ἐφόρους τῆς σχολῆς τὸν Δημήτριον Μαυρογένην, Κωνσταντῖνον Μπάον καὶ Γεώργιον Χατζῆ Κανισκᾶν. Ὁ Χρῦσανθος, ὅτε ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ, ἀπεδήμησε τῆς νήσου, ἐπιστρέφων δὲ ἐγυμνώθη ὑπὸ πειρατῶν, οὗ ἕνεκα τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων ἀπεζημίωσεν αὐτόν, ὡς σημειοῦται ἐν τινι τῶν λογαριασμῶν τοῦ κοινοῦ: «ἔτει 1768 ἔδωσαμὲ τοῦ διδασκάλου τοῦ κρουσεμένου μὲ συμβουλή ὁλωνοῦ τοῦ κοινοῦ γρόσσια 400»· τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων ἐπλήρωσε καὶ τὸν μισθὸν τῆς οἰκίματος τοῦ διδασκάλου, ὡς κείτα ἐν τῷ αὐτῷ λογαριασμῷ: «1768 ἔτι ἔδωσα διὰ τὸν διδασκάλον πέντε νοίκι τοῦ θεσπιτίου τῆς Λαγουρέτας εἰς τὸ Κάστερο μέσα γρ. 80»· καί: «ἔδωσα τῆς Γιαννούλας πέντε νοίκι ἀπάνω καὶ κάτω, ὅπου ἐκάθονταν ὁ διδάσκαλος, γρ. 50»· καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων ὑπεμφαίνεται ὅτι πρόκειται καὶ περὶ ἐνοικίου τοῦ σχολείου πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ ἐν τῷ μονυδρίῳ τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, ἔνθα πιθανῶς ἐγκαθιδρύθη ἔτει 1768, διότι ἐν ἐτέρῳ λογαριασμῷ²⁾ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων κείτα τόδε: «ἔτει 1768 μαρτίου 10᾽ ἔδωσα τοῦ διδασκάλου τοῦ ἁγίου Λουκᾶ διὰ κόπο του, καθὼς τὸν ἔχει τὸ κοινὸν ταυριασμένο, γρ. 50 διὰ τέσσαρες μῆνες· ἀκόμη τοῦ εἶχαν καὶ πρὶν ἄλλους τέσσαρες μῆνες πληρωμένους ὁ Ἀθανασάκης· ἔδωσα καὶ διὰ τὸν κυρὰ τοῦ θεσπιτίου, ὅπου κάθεται ὁ δάσκαλος, εἰς χεῖρας τοῦ Ζεπάκη Καρούσου γρ. 3».

Τῷ αὐτῷ ἔτει 1768 μηνὸς ἰουνίου δευτέρᾳ ἔδωρήσατο τῷ ἐν Μυ-

1) Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

2) Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

κόνῳ σχολείῳ ἀσλάνια πενταχόσια ὁ Σίφνου καὶ Μυκόνου Μελέτιος ¹⁾ καὶ ἕτερα πενταχόσια ὁ Λιτίσης Ἄνθιμος Κανισκῶς ἐπικαλούμενος· περὶ τῶν δωρεῶν ὅμως τούτων οὐδὲν σημεῖωμα εὑρηται ἐν τοῖς λογαριασμοῖς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, γινώσκονται δὲ ἐκ γραμμάτων τῆς συλλογῆς Ἰωάννου Γρυπάρη. Τῷ αὐτῷ ἔτει μὴνός σепτεμβρίου ὁγδόῃ ὁ Σμύρνης Καλλίνικος ²⁾, ἀνὴρ Μυκόνιος, ὁ εἶτα γενόμενος Τορνόβου ³⁾, ἐδωρήσατο τῷ σχολείῳ τῶν Μυκονίων γρόσσια πενταχόσια· περὶ τούτου ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ⁴⁾ κεῖται τόδε: «1768 Ἰουλίου 27· ἔλαβα ἀπὸ τὸν δεσπότη τὸν ἅγιον Σμύρνης Καλλίνικον ἀσλάνια πενταχόσια, λέγω ἀσλ. 500, τὰ ὅποια τὰ ἀφιέρωσε διὰ τὸ σχολεῖον τῆς Μυκόνου καὶ ἔχει νὰ τὰ βαστᾷ τὸ κοινὸ μας πάντα καὶ νὰ πληρῶνῃ τὸ διάφορον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ διδασκάλου τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον»· ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖον ἐσχόλασεν ἐν καὶ ἡμῶν ἔτος, γυξήθη διὰ τὸν προσγενόμενον τόκον κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀφίαι τοῦ σχολεῖου ἢ δωρεὰ τοῦ Καλλίνικου εἰς γρόσσια πενταχόσια ἐσθληκόντα πέντε, ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐγένετο συμβόλαιον ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου Μυκονίων Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ μὴνός ἀπριλίου εἰκοστῆ καὶ τετάρτῃ τοῦ ἔτους 1776 ⁵⁾.

Ὁ Χρῦσανθος εἰκάσῃ ὅτι ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ μέχρι τοῦ ἔτους αψξθ', διότι τῷ ἐπομένῳ ἔτει αψσ' προσελήφθη διδάσκαλος ὁ Διονύσιος Δενδροηγὸς ἱεροδιάκονος, ἀνὴρ Ἰθακήσιος, ἐπὶ μισθῷ ἀνὰ πᾶν ἔτος γροσσίων ἑκατὸν πεντήκοντα. Λέγει δὲ τὸ μετὰ τοῦ εἰρημένου διδασκάλου συμβόλαιον τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ⁶⁾ καὶ τάδε:

¹⁾ Ἱστορικαὶ ἔρευναὶ περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς μεσογείου θαλάσσης, (ἐν Ἑρμουπόλει, 1913, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 132-133.

²⁾ Ν. Κ. Χ. Κωστή Σμυρναϊκὰ ἀνάλεκτα, (ἐν Ἀθήναις, 1906, εἰς 8ον), ἔκδ. β', τευχ. α', σελ. 59-61, 61-62.

³⁾ Ἄνθιμου τοῦ Ἀμασειᾶς Χρονολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας, ἐν «Νεολόγου Κωνσταντινουπόλεως» ἔτει ΚΓ', 1891, ἀρ. 6517. καὶ ἔτει ΚΕ', 1890, ἀριθ. 6372.— Ἀθανασίου Πετρίδου Περὶ τοῦ ἐν τῷ δήμῳ Ἀλαγωνείας ἀνευρέσεως μεσαιωνικοῦ φρουρίου Μέλε, ἐν «Παρνασσῶ», (ἐν Ἀθήναις, 1886, εἰς 8ον), τόμ. Γ', σελ. 239-241.

⁴⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

⁵⁾ Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ συμβολαιογράφου Μυκονίων βιβλίον συμβολαίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ εἰρηνοδικεῖου Μυκόνου.

⁶⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. ε'α.

«ἀποκαθιστώμεν ἤδη καὶ ἀποφαινόμεθα διδάσκαλον καὶ καθηγεμόνα τῆς καθ' ἡμᾶς ἐνταῦθα ἑλληνικῆς σχολῆς (ἐπὶ ἔτη πέντε), διὰ νὰ παραδίδῃ τὰ ἑλληνικὰ μαθήματα εἰς τοὺς αὐτόχθονας ἐνταῦθα μαθητιῶντας μετὰ τῆς δεούσης ἐπιμελείας· καὶ πρὸς τοῦτοις νὰ διδάσκῃ ἐπ' ἐκκλησίας τὸν εὐαγγελικὸν λόγον κατὰ τὴν ἀγίαν μεγάλην τεσσαρακοστὴν καὶ ἄλλοτε, ἀνάγκης κατεπειγούσης». Ἄλλ' ὁ Διονύσιος δὲν ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ τὰ συνομολογηθέντα πέντε ἔτη, διότι ἔτει ἀψοβ' μηνὸς μαρτίου πέμπτῃ γράφουσιν οἱ ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ὅτι «συναφωνήσαμεν μὲ τὸν ἐν ἱεροδιακόνοις λογιώτατον κύρ Σεραφεῖμ τὸν ἐξ Ἰθάκης νὰ διδάξῃ χρόνον ἕνα γραμμικτὴν τέχνην μετὰ πάσης ἐπιμελείας πάντας τοὺς χάριν ταύτης προσιόντας αὐτῷ ἱερεῖς τε καὶ παῖδας ἐκ μόνῃς τῆς νήσου Μυκόνου φυλάττων τὰ ἐν ἐκάστη σχολῇ ἔθιμα καὶ νὰ ὀμιλῇ ἐπ' ἁμδωνος ἱεροῦ καθ' ἐκάστην κυριακὴν τῆς τεσσαρακοστῆς, (τὴν ἑορτὴν) τῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως καὶ ἄλλας ἑορτάς ἐπὶ μισθῷ ἀνὰ πᾶν ἔτος γρόσσιων ἑκατὸν ἑξήκοντα». Σεραφεῖμ ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ καθ' ἅπαντα τὸν συνομολογηθέντα χρόνον, διότι τῷ αὐτῷ ἔτει ἀψοβ' μηνὸς νοεμβρίου πέμπτῃ καὶ ἑξοστῇ ἐδιδάσκεν ἐν Μυκόνῳ Σαμουὴλ τῆς καλούμενος γράψας ἰδίᾳ χειρὶ διαθήκην, δι' ἧς διέθετο ἡ Ἀννοῦσα τῆς Δεσποينوῦς σὺν ἄλλοις καὶ τῷ σχολείῳ γρόσσια ἑκατόν, ὑπέγραψε δὲ τὴν διαθήκην ταύτην τῆς Μυκονίας γυναικὸς ὁ Σαμουὴλ²⁾ ὡδε: «Σαμουὴλ καὶ τῆς νήσου ταύτης διδάσκαλος προσκληθεὶς καὶ παρακαλεσθεὶς ἔγραψα τὰ παρόντα καὶ μαρτυρῶ». Ἐν δὲ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων³⁾ εὑρηται σημεῖωμα ὅτι ἐδόθησαν τῷ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ γρόσσια πενήκοντα. Ὁ Σαμουὴλ οὗτος ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ ἔτει, ὡς εἵπομεν, ἀψοβ', καθ' ὃ ἔτος μηνὸς φεβρουαρίου ὀγδόῃ ἐπὶ δέκα ἔγραψεν ἰδίᾳ χειρὶ συμβόλαιον γάμου, ἐν ᾧ ὑπέγραψεν ἔστιν οὗτος πιθανῶς Σαμουὴλ Καραδίας, ἀνὴρ Ἰθακήσιος, «ἀνεψιὸς τοῦ ἀειμνήστου Παϊσίου, ἱεροκῆρυξ καὶ διδάσκαλος τῆς νήσου Τήνου, ὅστις διὰ τὴν εὐσέθειάν του πολλακίς κατεπολεμήθη ὑπὸ τῶν

¹⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. λε'α.

²⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. ζ'α-η'α.

³⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων τοῦ ἔτους 1772, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

ἐκείσε δυτικῶν ¹⁾). Πιθανῶς ὁ Σαμουὴλ οὗτος ἐδίδασκε καὶ ἐν Τήνῳ ἢ ἡμικτημένως ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Νικολ. Καραβία ὅτι ἐδίδασκεν ἐν Τήνῳ ἀντὶ ἐν Μυκόνῳ καὶ ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων τοῦ ἔτους 1775 σημειοῦται ὅτι ἐδόθησαν γρόσσια δέκα τοῦ διδασκάλου ²⁾).

Ἐτεῖ 1776 μηνὸς αὐγούστου εἰκοστῆ καὶ ἕκτη ὁ Νικόλαος Μαυρογένης ἐρμηνεὺς τοῦ βασιλικοῦ στόλου τῶν Ὀσμανιδῶν ἐδωρήσατο ὑπὲρ τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου γρόσσια πεντακόσια, ἀνήγγειλε δὲ τὴν δωρεάν διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μυκονίους, ταῦτα δὲ ὥρισεν νὰ παραμένωσιν ὡς κεφάλαιον διὰ τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου ἐν δὲ τῇ γράμματι τούτῳ σημειοῦται ὅτι «ἐδιορίσαμεν κατ' ὄνομα νὰ δώσουν κατὰ τὸ κατάστιχον», ἧτοι ἐπεβλήθη Μυκονίοις τισί, ὀνομαστί ἐγγεγραμμένοι ἐν καταλόγῳ, εἰσφορά ὠρισμένη δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ σχολείου, «ὅτι αὐτὸ εἶναι καλόν, ὠφέλεια καὶ τιμὴ τοῦ νησίου σας, παιδεύοντάς τε τέκνα σας, καί, ὅταν ἔλθωσιν εἰς αὔξησιν, προκόπτουσιν εἰς κάθε ἐπιτιθέουμα»· ἔγραφε δὲ πρὸς τούτοις ὅτι διὰ τῶν συλλεγθησομένων ἐκ τοῦ ἀναγκαστικοῦ τούτου ἔργου λογισμῶν ὀφείλουσιν ἡμεῖς ἀποκαθῆναι τὸν ἅγιον Λουκᾶν μετὰ τὸ πρῶτον καὶ τὰ ἀγοράσασθαι αὐτόν, ἵνα οἰκοδομηθῶσι τὸ σχολεῖον ³⁾. Διωρίζοντο δὲ ταξιτάριδας πρὸς συλλογὴν τῆς εἰσφορᾶς ὁ Ματθαῖος Μπάος καὶ ὁ Δομίνκος Λαταφηνός.

Τὸν Σαμουὴλ διεδέξατο τὸ δευτερον Διονύσιος Δενδρηνός ἱεροδιάκονος, ὃς ἔτεῖ αψοζ' μηνὸς ἰουλίου ἕκτη ἐπὶ δέκα συνωμολογήσατο μετὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων νὰ διδάξῃ ἐν τῇ νήσῳ ἕτη δέκα, συνυπέγραψε δὲ ἐν τῇ συμφωνητικῇ συμβολαίῳ καὶ Νικόλαος Μαυρογένης ἐρμηνεὺς τοῦ στόλου τῶν Ὀσμανιδῶν. Περὶ τοῦ Διονυσίου τούτου Σέργιος ὁ Μακραιός ⁴⁾ σημειοῦται τάδε: «Διονύσιος ἱεροδιάκονος Ἰθα-

¹⁾ Νικολάου Καραβία Γρίθα Λεξικόν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἱστορίας, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἀρμάτων, τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1842, εἰς 8ον), τόμ. Β', σελ. 205.

²⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων τοῦ ἔτους 1775, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κθ' α'.

⁴⁾ Ὑπομνήματα ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἐν Κ. Ν. Σάθα Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης, (ἐν Βενετίᾳ, 1872, εἰς 8ον), τόμ. Γ', σελ. 275.

κήσιος, ἀνὴρ ἐπιστήμων καὶ πολυμαθὴς καὶ τῆς ἐρμηγείας τῶν Γραφῶν ἔμπειρος καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ζηλωτὴς διάπυρος· διδάσκει τὰς λογικὰς τέχνας διερμηνεύων ἐπ' ἐκκλησίας τὰς ἀγίας Γραφὰς ἐν Μύκωνι τῇ νήσῳ, ἐχόμενος τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ διεκδικῶν κατὰ τῶν καινὰ καὶ ἀσύστατα ἐπαγόντων ἐν θεολογίᾳ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ δόγματα». Καὶ ὁ Διονύσιος δὲν ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ καθ' ἅπαντα τὰ συνομολογηθέντα δέκα ἔτη (αἴφωε'-αἴφωδ'), διότι ἔπει αἴφωε' ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Κύριλλός τις ἄγνωστος ἔμοι ἄλλοθεν.

Ἔπει αἴφωε' μηνὸς Σεπτεμβρίου εἰκοστῇ οἱ ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ σχολείου τῶν Μυκονίων, ἐπινεύσει τοῦ εἰρημένου ἐρμηγέως Νικολάου Μαυρογένους καὶ τοῦ μητροπολίτου Τορνόβου Καλλινίκου, ἠγόρασαν ἀντὶ γροσσίων τριακοσίων ἐβδομήκοντα τὸ ἔξω τῆς πόλεως κείμενον μονῦδριον τοῦ ἀγίου Λουκά, ὃ καταλλήλως διεσκευάσαν, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σχολεῖον μεταβληθέντος δὲ ἡδὲ τοῦ μονυδρίου εἰς νεκροταφεῖον τῆς πόλεως καὶ κρημνισθέντων τῶν βιβλίων τοῦ σχολείου, ἀπομνημονεύει τὴν ἄλλοτε ὑπαρξίν ἐν αὐτῷ τοῦ σχολείου ἐπιγραφή, ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς κυρίας πύλης τοῦ ναοῦ. Ἦν ἐκ πανομοιότηπου ἀναγράφου τοῦ ἑλλησμίμου Δημητρίου Σιττασοπούλου ἐφόρου ἀρχιεπιστῆτων ἐν τῷ νομῷ Κυκλάδων, παρατίθεται.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

<p>⊕ ΤΟΝ ΠΕΡΟΝ ΤΩ ΤΟΝ ΤΙ ΓΙΓΧΧ° ΚΣ ΓΕΝΗΣ ΕΠΙ ΤΩ ΚΥΝ ΤΟΝ Ω ΕΔΕΙΜΑ ΧΟΣ ΑΝΤΩΝ ΜΕΘ Θ ΣΥΝΕΔΕΙ ΜΚΩΝΙΟΣ Ο ΤΩ ΤΟΡΝΟΒΟΥ ΟΥ ΟΥ ΧΘΟΝΩΝ ΤΡΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙ ΔΨΠΕ</p>		<p>ΔΕΙΜΟΝ ΕΡΜΗΓΕΩΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ο ΜΑΥΡΟ ΤΟΙΣ ΚΑΛΩΣ ΔΑΡΑΔΕΙΛΗ ΩΣ ΕΞ Ο ΜΑΤΟ Ο ΙΕΡΡΧΗΣ Ο ΣΟΦΟΣ ΝΑΤΩΝ ΝΙΚΑΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΔΥΤΟ ΤΩ ΕΛΛΗΝΟΜΟΥΣΙΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΩ ΚΒ</p>
--	--	--

Μάρμαρον ὑποκύανον ὕψους 0,3, πλάτους 1,44 καὶ πάχους 0,11.

Ταύτην προεδημοσίευσεν μικροῖς γράμμασιν ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης¹⁾.

Ἐν τῷ πίνακι τῶν περιεχομένων βιβλίου συμβολαίων τοῦ συμβολαιογράφου Μυκόνου Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ καταλέγονται καὶ γράμματα ἀνήκοντα τῇ ἐν Μυκόνῳ σχολείῳ τάδε :

¹⁾ Ἡ Μύκονος, ἥτοι ἱστορία τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, (ἐν Ἀθήναις, 1912 (1914), εἰς 8ον), σελ. 23.

«Γράμμα ὅπως ἔλαβεν ἡ κοινότης Μυκόνου εἰς τὸ χέρι τῆς τὰ πεντακόσια γρόσσια, ὅπου ἄφησεν ὁ ποτὲ Χατζῆ Ἀντωνέλλος Κανισκᾶς εἰς τὸ σχολεῖον».

«Γράμμα ὅπως ἔλαβεν ἡ κοινότης Μυκόνου εἰς τὸ χέρι τῆς τὰ πεντακόσια γρόσσια, ὅπου ἀφιέρωσεν ὁ ἅγιος Σμύρνης κύρ Καλλίνικος εἰς τὸ σχολεῖον».

«Γράμμα, ὅπου ἔστειλεν ὁ ἄνωθεν ἅγιος Σμύρνης καὶ ἤγραψε διὰ τὰ ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια».

«Γράμμα ὅπως ἔγιναν τὰ ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια πεντακόσια ἑβδομήκοντα πέντε» (1776, ἀπριλίου εἰκοστῆ τετάρτη).

«Γράμμα τοῦ ἐνδοξατάτου ἄρχου δραγουμάνου κυρίου κυρίου Νικολάκη Μαυρογένη, ὅπου ἀφιέρωσε γρόσσια πεντακόσια διὰ ἑλληνικὸν σχολεῖον» (1776 Σεπτεμβρίου πρώτη).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γραμμάτων τὰ δύο μόνον τελευταῖα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ εἰρημένῳ κώδικι, ὃ παρατίθεμαι ἐν τέλει ἐξ ἀντιγράφων τοῦ διδάκτορος Βασιλείου Μαυρογενῆ¹⁾. τὰ λοιπὰ δὲ ἀπεκόπησαν ἐκ τοῦ κώδικος ὑπὸ ῥυπαρᾶς χειρὸς. Ἐκ τῶν εἰρημένων γραμμάτων μνησθῆναι ὅτι ἔτει 1776 ἐπέστησε τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου ἐγγράφον Ἄνθιμος Γροπάρης οἰκονόμος Μυκόνου, Διονυσίος σακελλάριος Μυκόνου, Κωνσταντῖνος Μπάος, Χατζῆ Γρηγόριος ἢ πιθανώτερον Χατζηγεώργιος Κανισκᾶς καὶ Δημήτριος Ἀρτακηνός. Ἐτει δὲ 1783 μηνὸς νοεμβρίου πρώτη ὁ Δημήτριος Μαυρογένης διέθετο ἐν τῇ αὐτοῦ διαθήκῃ²⁾ «στὸ σχολεῖο γρόσσια ἑκατό».

Ἐτει 1800 ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Χρυσάνθος ἱερομόναχος, ἀνὴρ Ἰωαννίτης, μετὰ τὴν ἐν τῇ Σίφνῳ διδασκαλίαν αὐτοῦ³⁾. ἐν λογαριασμῷ δὲ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων⁴⁾ κεῖται τόδε: «1800 τῷ διδασκάλῳ Χρυσάνθῳ νοεμβρ. 3 γρόσσ. 66, 26». Κάτωθι τῆς εἰκόνας τῶν ἀγίων Ἀναργύρων καὶ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυ-

¹⁾ Ὁ κώδιξ ἀπόκειται ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ ἐν Μυκόνῳ εἰρηνοδικείου.

²⁾ Théodore Blancard Les Mavroyéni, essai d'étude additionnelle à l'histoire moderne de la Grèce, de la Turquie et de la Roumanie, (Paris, 1894, in-8°), p. 883-884.

³⁾ Καρόλου Γκιών Ἱστορία τῆς νήσου Σίφνου, (ἐν Σύρῳ, 1876, εἰς 8ον), σ. λ'.

⁴⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

τρίας τῆς καμμένης ἐπὶ τοῦ προσκυνηταρίου τοῦ ἐν τῇ Κάστρῳ τῆς νήσου Μυκόνου ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων δωρηθείσης ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου κείται ἡ ἐπιγραφὴ ἡδε:

«1802 ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΜΥΚΟΝΟΥ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων».

Παρὰ τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου ἐδανείσθη τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων ἔτει αὐτῷ γρόσσια διακόσια: «1803: ἀπὸ δάσκαλον Χρυσάνθου, γροσσ. 200», ἢ ἀπέδωκεν ἔτει αὐτῷ τὸν γρόσσια τεσσαράκοντα¹⁾: «σεπτεμβρ. 13 (1804): ἐπληρώσαμεν διάφορον τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου μὲ χέρι Γ. Φόσκολου γραμματικοῦ 40 (γρόσσια)», ἔτι δὲ ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων²⁾ σημειοῦται: «1804 ἰουλίου 3: μίαν βράταν ἐπληρώσαμεν τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου ἐπάνω εἰς τὸν μισθὸν του 66, 26»: καί: «(1804) νοεμβρ. 10: ἐπληρώσαμεν ἄλλην βράταν τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου 66, 26»: ἐκ τῶν καταβληθέντων τῷ Χρυσάνθῳ χρημάτων γίνεται ὀφθαλμῶς ὅτι οὗτος ἐλάμβανεν ἀνὰ πᾶν ἔτος μισθὸν γρόσσια διακόσια. Ἐτει αὐτῷ μηνὶ φεβρουαρίῳ ἀπολιπὼν τὴν ἐν Μυκόνῳ διδασκαλίαν διὰ τε τὴν γῆρας καὶ ἄλλας αἰτίας, ἔγραψε τοῖς Μυκονίοις τὴν κατωτέρω ἐν τοῖς γράμμασι περιουτοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου δημοσιευομένην ἐπιστολήν, μετέσθ' ὁ εἰς Ἰγγον, ὁπόθεν ἔτει αὐτῷ μηνὸς ἰουλίου ἕκτη ἔγραψε ἐπιτολήν πρὸς τὸν συμβολαιογράφον Μυκονίων, ἐγκλείων ἐπιστολὰς τὰς ἀχειρίσθαι αὐτάς τοῖς ἐπιγραφομένοις³⁾: καὶ ἔτει δὲ αὐτῷ μηνὸς ὀκτωβρίου τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ ἔγραψεν ἐπιστολήν ἄγνωστον πόθεν τῇ ἁγίῳ πρωτεκδικίῳ καὶ δημοσίῳ νοταρίῳ Μυκονίων⁴⁾: ὁμοίως δὲ ἔτει αὐτῷ μηνὶ ἰουλίου ἔγραψε τῇ σελεπῇ (Λεονάρδῳ) Βαλέττα, ὅς ἔτει αὐτῷ ἦν ἐπιστάτης Μυκονίων, ἐπιστολήν, ἐξ ἧς γίνεται ὀφθαλμῶς ὅτι ἐξῆλθε ἀπὸ βοηθειῶν, διότι γράφει αὐτῷ «παρκαλῶ (τὴν εὐγενεῖάν σου) νά μοι στείλῃ τὸ μηνιαῖον σύνθημα ἔλεος καὶ ἐν τῇ παρόντι ἰουλίῳ⁵⁾»: τῇ αὐτῷ δ' ἔτει αὐτῷ

¹⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῇ γραμματοφυλακίᾳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

²⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῇ γραμματοφυλακίᾳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. 15'α.

⁴⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου φύλλ. 15'α.

⁵⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. 17'α.

θανών ὁ ἱεράρχης Τηνίων Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Φαρσάλων ¹⁾, ἀνὴρ Σύριος ²⁾, ὃς μετετέθη ἀπὸ Φαρσάλων εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Τήνου ἐπὶ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, ἔτει 1797 μηνὶ φεβρουαρίῳ ³⁾, διέθετο τῷ Χρυσάνθῳ γρόσσια πενήκοντα, ὡς γίνεταί ὁ δῆλον ἐξ ἐπιστολῆς τῶν ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ τῶν Τηνίων Ἰακώβου Πόμμερ, Δημητρίου Δρόσου καὶ Περράκη Πόμμερ πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων· οὗτοι ἔγραψαν δηλαδὴ τοῖς Μυκονίοις ὅτι τὰ ἀποστελλόμενα χρήματα διέθετο ὁ Νεόφυτος οὐχὶ τῷ ἑλληνικῷ σχολείῳ τῶν Μυκονίων, ὡς αὐτοὶ ἐνόμισαν, ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ Χρυσάνθῳ, πρὸς ὃν παρεκάλουν νὰ δοθῶσιν ⁴⁾. Ὁ Χρυσάνθος ἔζη μέχρι τοῦ ἔτους αἰωε' κατὰ τὸ ἔτος δὲ αἰωγ' ἔγραψεν ἐπιστολὴν διὰ Γεωργίου Βρετοῦ, προξένου τῶν Ῥώσων ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, τῷ τότε πρεσβευτῇ τῶν Ῥώσων ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀνδρέα Ἰταλίνσκη περὶ δημοσιεύσεως τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἀπήντησε δ' αὐτῷ ὁ πρεσβευτὴς ἔτει αἰωε' μηνὸς Ἰανουαρίου πέμπτη καὶ εἰκοστῇ περὶ τοῦ πιθανοῦ τῆς ἐκτελέσεως τῆς αὐτοῦ αἰτήσεως, ἐπιγράφει δὲ τὴν ἐπιστολὴν «τῷ σοφολογιώτατῳ καὶ ἐν διδασκαλίᾳ κυρίῳ κυρίῳ Χρυσάνθῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων τῷ ποτὲ ἀγαλαρχῶντι ἐν Μυκόνῳ κλισίῳς ⁵⁾». Τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἰταλίνσκη δημοσιεύω κατωτέρω.

Ἐτει 1809 ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ διδασκαλὸς καλούμενος καὶ αὐτὸς Χρυσάνθος, περὶ οὗ ὑπάρχει ἐφδὲ τὸ σημεῖωμα ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ⁶⁾: «1809 Σεπτεμβρίου 13· Χρυσάνθῳ διδασκάλῳ γρ. 50». Ὁ Νικόλαος Καραβίας Γρίθας σημειοῦται ὡς ἐν Μυκόνῳ διδάξαντα καὶ τὸν Διονύσιον Δρακούλην, ἄνδρα Ἰθακῆσιον,

¹⁾ Ἀνθίμου τοῦ Ἀμασειᾶς Χρονολογικὸν κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων, ἐν «Νεολόγῳ Κωνσταντινουπόλεως» ἔτει ΚΖ', 1892, ἀριθμ. 6763.

²⁾ Δρόσου Ν. Δρόσου Ἱστορία τῆς νήσου Τήνου ἀπὸ τῆς πέμπτης σταυροφορίας μέχρι τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας καὶ ἐκείθεν μέχρι τοῦ 1821, (ἐν Ἀθήναις, 1870, εἰς 8ον), σελ. 78.

³⁾ Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου Πατριαρχικαὶ πινακίδες, ἐν «Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας», (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1881-1882, εἰς φύλλ.), ἔτει Β', σελ. 278.

⁴⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κ'α.

⁵⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κδ'α-κγ'β.

⁶⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

ἀλλὰ δὲν σημειοῦται ἔτος τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας ¹⁾. Ἄγνοῦ τοὺς μετὰ Χρῦσανθον διδάξαντας ἐν Μυκόνῳ.

Παρατίθεμαι ἕξ γράμματα ἀνήκοντα τῷ σχολείῳ τῶν Μυκονίων.

■

(Ἐκ παλαιοῦ ἀντιγράφου κειμένου ἐν τῷ παρ' ἐμοὶ βιβλίῳ
«Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ
σχολείου», φύλλ. ε' α-β).

Τῶν ὅσα παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις κεχάρισται ὅτι τῶν μαθημάτων ἢ γνῶσις, ταῦτόν εἰπεῖν, ἢ σοφία, ἐστὶ τὸ μέγιστον καὶ ὠφελιμώτατον παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐκ φύσεως νὰ ἀπαρτίσωμεν ὀρεγόμεθα· καθὼς περὶ τούτων συμφῶνως οἱ φιλόσοφοι ἀπεδείκνυται ἀποφαίνονται, «πάντες ἄνθρωποι φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται»· ὅθεν καὶ ὁ θεόσοφος Σαλαμών, ὁ προφήτης, ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν μᾶς διδάσκει νὰ προκρίνωμεν μάλιστα· «αὕτη γάρ», φησὶ, «φίλος Θεοῦ καὶ προφήτης κατασκευάζει τοὺς ἔχοντας»· καὶ ὅτι ἐν ἑξέδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατεῖαις ἠσυχίαν ἄγει· καὶ ὅτι «οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει καὶ πᾶσι σύμβουλός ἐστιν ἀγαθή»· με αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν σοφίαν οἱ μὲν ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καταβάλλονται, οἱ δὲ χριστῶνυμοι εἰς τὰ ὀρθὰ καὶ θεοδίδακτα δόγματα ἐδραζόμενοι ἀσφαλίζονται· δι' αὐτῆς, τέλος πάντων, πληρωταὶ γινόμεθα τῆς εὐαγγελικῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου μας, δυνατοὶ καθιστάμενοι ἐρευνᾶν τὰς θείας γραφάς, με τὸ ὅποιον εὐρίσκομεν οἱ χριστιανοὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος προστάζει ἀπαραιτήτως τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὰς ἐπιστολάς του νὰ

¹⁾ Νικολάου Καραδία Γρίθα Ἱστορία τῆς νήσου Ἰθάκης, (ἐν Ἀθήναις 1849, εἰς 8ον), σελ. 151.—Τοῦ αὐτοῦ Λεξικὸν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἱστορίας, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἀρμάτων, τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1842, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 114.

παιδεύσει καὶ νὰ ἐκτρέφωσι τὰ ἴδια τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ
 Κυρίου. Ταῦτ' ἄρα καλῶς ἐπιστάμενοι ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμ-
 μένοι προεστῶτες τῆς νήσου ταύτης Μυκόνου, ὅσοι τοῦ ἱεροῦ βήμα-
 τος καὶ ὅσοι τῆς ἔξω τάξεως χριστιανοί, εὐρόντες δὲ καὶ οἶον πρὸ
 πολλοῦ ὠρεγόμεθα ἐπιποθοῦντες ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν ἡμῶν, τὸν
 παρόντα ἱεροδιδάσκαλον κύριον Διονύσιον ἱεροδιάκονον Δενδρινόν,
 ἀποκαθιστῶμεν ἦδη καὶ ἀποφαινόμεθα διδάσκαλον καὶ καθηγημόνα
 τῆς καθ' ἡμᾶς ἐνταῦθα ἐλληνικῆς σχολῆς, διὰ νὰ παραδίδῃ τὰ ἐλ-
 ληνικὰ μαθήματα εἰς τοὺς αὐτόχθονας ἐνταῦθα μαθητιῶντας μετὰ τῆς
 δεούσης ἐπιμελείας καὶ πρὸς τούτοις νὰ διδάσκῃ ἐπ' ἐκκλησίας τὸν
 εὐαγγελικὸν λόγον κατὰ τὴν ἁγίαν μεγάλην τεσσαρακοστὴν καὶ ἄλ-
 λοτε, ἀνάγκης κατεπειγούσης· εἰς τὸν ὅποιον εἰρημένον διδάσκαλον
 ἡμεῖς μὲν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ὑποσχόμεθα (κατὰ τὴν ἀμφο-
 τέρων ἡμῶν συμφωνίαν) νὰ ἐγχαίρωμεν ἡμᾶς ἀπαραίτητον νὰ τοῦ ἐγχειρί-
 ζωμεν καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπὶ μισθῷ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν πεν-
 τήκοντα, ἦτοι 150, καὶ ἡ ἀπόδοσις συνίσταται τὸν ὅποιον μισθὸν τῶν
 ἑκατὸν πενήκοντα γροσίων νὰ τοῦ ἐγχειρίζωμεν εἰς τρεῖς δόσεις,
 ἡμῶν εἰς καθὲς τέσσαρας μῆνας, τὸ τρίτον τοῦ μισθοῦ, χωρὶς ἀντίλο-
 γίας· καὶ πρὸς ἑκάστους τούτους νὰ πληρῶνομεν τὸ ἐνοίκιον μιᾶς οἰκίας, οἷον
 εὖρη ὁ διδάσκαλος ἀρμοδίαν διὰ σχολεῖον καὶ κατοικίαν τοῦ· ἡ δὲ
 ἀρχὴ τοῦ ἔτους, ὅπου μέλλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα τοῦ σχολείου
 ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ ἐνεργεῖν τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ ἔργον, θέλει εἶναι ὁ
 ἐρχόμενος μὲν . . . . κατὰ τὸ ἐφεστῶς ἔτος αἴψον, καὶ ταῦτα μὲν
 ἡμεῖς αὐτῷ ὑποσχόμεθα· ὁ δὲ διδάσκαλος ὑπόσχεται μὲ ἰδιόχειρον
 ὑπογραφήν νὰ ἔχῃ χρέος ἀπαραίτητον νὰ διαμένῃ διδάσκαλος εἰς
 τὸ καθ' ἡμᾶς ἐδῶ σχολεῖον χρόνους ὀλοκλήρους πέντε, μὲν ἔχον-
 τας ἄδειαν νὰ ἀναχωρῇ ἐντεῦθεν οὐδαμοῦ δι' οὐδεμίαν αἰτίαν· καθὼς
 καὶ ἡμεῖς ὁμοίως νὰ μὴν ἡμποροῦμεν νὰ τὸν ἀποβάλλωμεν καὶ νὰ
 προτιμῶμεν ἄλλον διδάσκαλον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν πέντε
 ὅλων ἐνιαυτῶν δι' οὐδεμίαν αἰτίαν· καὶ ἀνίσως ὁ διδάσκαλος ἤθελε
 παρέδῃ τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἀναχωρήσῃ, νὰ ἀποξενώνεται ἀπὸ τὰ
 βιβλία τοῦ ὁμοίως καὶ ἡμεῖς παραδάντες νὰ εἴμεθα ὑπεύθυνοι εἰς
 τὴν αὐτὴν ποινὴν ἀναλόγως. Ταῦτα συνεφωνήσαμεν ἀμφοτέρω τὰ
 μέρη· καὶ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας ἔγινε τὸ παρὸν συμφωνητικὸν
 ὑπογεγραμμένον παρ' ἡμῶν ἰδιοχείρως εἰς ἀσφάλειαν.

2.

(Ἐκ τοῦ ἀρχετύπου κειμένου ἐν τῷ παρ' ἐμοὶ βιβλίῳ «Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου», φύλλ. κθ').

Τοῖς τιμιωτάτοις, καὶ χρησιμωτάτοις προεσιῶσι καὶ ἐπιτρόποις τῆς νήσου Μυκόνου ἡμετέροις προσφιλεστάτοις.

+ Τιμιώτατοι προεσιῶτες καὶ ἐπίτροποι τῆς νήσου Μυκόνου, τὴν τιμιότητά σας προσφιλῶς χαιρετοῦμεν· νὰ σὰς ἀπολαύσῃ τὸ παρὸν ἐν ὑγείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ· μετὰ τὸ παρὸν σὰς φανερώνομεν ὅτι ἰδοὺ ἡμεῖς δίδομεν διὰ τὸ σχολεῖόν σας γρόσσια πεντακόσια· ἐδιορίσαμεν κατ' ὄνομα νὰ δώσουν κατὰ τὸ κατάστιχον, εἰς τὸ ὁποῖον κατάστιχον διορίζομεν ταξιλιάριδες τὸν τιμιώτατον κ. Ματθίον Μπάον καὶ τὸν Τομένιγον Ἀρτακηνόν, διὰ νὰ συναρῶσι τὰ ἔτη ἐδιορίσαμεν ἐξ ἀποράσεως· ὅποιος δὲ ἐναντιωθῆ, ὡς στοιχισθῆ, τὸ θέλει τοῦ ἀκολουθήσει, ὡς προφανῆς ἐναντίος τοῦ καλοῦ λόγου, ὅτι αὐτὸ εἶναι καλὸν, ὠφέλειαν καὶ τιμὴν τοῦ νησίου σας· παραινώντας τὰ τέκνα σας, καί, ἔταν ἔλθωσιν εἰς αὐξήσιν, προκόπτουσιν εἰς καθεὶ ἐπιτήδευμα· ἔθεν τὰ ἡμέτερα πεντακόσια γρόσσια νὰ στέκωνται ἀπρασάλευτα διὰ μισθὸν τοῦ τυχόντος διδασκάλου· τὰ δὲ ἐναποληφθέντα νὰ εἶναι διὰ οἰκοδομὴν τοῦ σχολείου· νὰ ἀποκόψουν τὸν ἅγιον Λουκᾶν μετὰ τὸ πρᾶγμα του καὶ τὴν ἀποκοπὴν νὰ μᾶς τὴν στείλετε φανερώνοντές μας καὶ τοὺς ἀποκοφτάδες· καὶ ὁ Ζεπάκης νὰ μένῃ εὐχαριστημένος ὅτι εὐρουν εὐλογον οἱ σιμαρισταὶ καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἄσπρα διὰ τὸ ὄρφανόν, χωρὶς ἐναντιότητος, διότι ἡμεῖς τὸ κάμομεν μετὰ ἄλλον τρόπον ὑστερον, καί, ἂν εὐχαριστηθῆ, θέλομεν τὸν κάμει τζιράκι μας· τὰ δὲ ἔτη σας εἶψαν παρὰ Θεοῦ πολλὰ καὶ εὐτυχῆ. 1776 ἀγούστου 26.

Τῆς τιμιότητός σας ἔλωσ πρόθυμος

Νικόλαος Μαυρογένης,

γραμματὸς τοῦ βασιλικῆς
στέλου.

Ἡμεῖς ἕως τώρα εὐρισκόμεσθον συγχισμένοι μετὰ λόγου σας, ὅμως διὰ μεσιτείας τοῦ ἡμετέρου προσφιλεστάτου τὰ παραδέψαμεν ἕλα

καὶ τὰ συγχωροῦμεν· καὶ τοῦτο πρέπει νὰ εἴσθε σύμφωνοι καὶ ἠγαπημένοι καὶ ἡμεῖς εἴμεσθην βοηθοὶ σας καὶ ὑπερασπισταὶ σας.

διὰ τὸ σχολεῖον

(δι' ἄλλης χειρὸς).

3.

(Ἐκ τοῦ βιβλίου Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ,
συμβολαιογράφου Μυκονίων).

1776 ἀπριλίου 24· μετὸ παρὸν φανερώνει ἡ κοινότης Μυκόνου ὅτι τὰ πενταχόσια γρόσσια, ὅπου ἀφιέρωσεν ὁ ἅγιος δεσπότης κύριος κύρ Καλλίνικος μέγα Τουρνόδου εἰς τὸ κοινὸν τῆς νήσου Μυκόνου, διὰ νὰ δίδεται τὸ διάφορον τῶν πεντακοσίων γροσσίων εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ καὶ ἔλειψεν διδάσκαλος χρόνον ἐνάμισιν ἀπὸ τὴν Μύκονον, ἔγιναν διάφορον καὶ κεφάλαιον γρόσσια πενταχόσια ἑβδομήντα πέντε κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ ἁγίου δεσποῦ, ὅπου ἐσυμφώνησεν μετὰ τοὺς προεστούς τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὅτι εἴτε ἐσυμφώνησεν. Ἐστὶν κεφαλὴ διδάσκαλος, τὸ διάφορον νὰ γίνεται κεφάλι, διὰ νὰ αὐξάνῃ τοῦ κοινοῦ ἡ ἐλεημοσύνη, καθὼς φανερώνει ἡ ἀντικρὺς ὑπόθεσις· ἔθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν ἔγινε τὸ παρὸν υπογράφαντάς το ἄλλοι οἱ προεστοί.

Δημήτριος Μαυρογένης ὑποβεδαιοί.

Κωνσταντῖνος Μπάος βεδαίωνω.

Ἰωάννης Καλογεράς βεδαίωνω.

Δομένεγος Ἀρτακηνὸς βεδαίωνω.

Μαθιδὸς Μπάος βεδαίωνω.

Χατζῆ Ἀντώνιος Πατῆς βεδαίωνω.

Γρηγόριος Ἀρτακηνὸς καὶ νοτάριος δημόσιος.

4.

(Ἐκ τοῦ βιβλίου Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ,
συμβολαιογράφου Μυκονίων).

1776 Σεπτεμβρίου 1. Τὴν σήμερον ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ἐπίτροποι καὶ ὅλη ἡ κοινότης Μυκόνου ὅτι ἐλά-

δαμεν παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος δραγομάνου κυρίου κυρίου Νικολάκη Μαυρογένη γρόσσια πεντακόσια, λέγω γρ. 500, τὰ ὅποια τὰ ἐδώσαμεν εἰς χρέος τῆς κοινότης Μυκόνου καὶ ἔχομεν νὰ δίνωμεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Μυκόνου γρόσσια πενήντα τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον, τὸ διάφορον τῶν πεντακοσίων γροσσίων, ἀπάνω εἰς τὸν ταιριασμὸν τοῦ διδασκάλου· εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι διδάσκαλος, ἐν ὅσον καιρὸν ἤθελε λείψει διδάσκαλος ἀπὸ τὴν Μύκονον, νὰ γίνεται τὸ διάφορον κεφάλι, διὰ νὰ αὐξάνη ἢ ποσότης τῶν ἄσπρων· τὰ ὅποια ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὸ κοινὸν ἀπαρασάλευτα εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, διὰ νὰ ἔχη ὁ ἐνδοξότατος ἄρχων δραγομάνος αἰωνίως τὸ μνημόσυνον· καὶ διὰ βεβαιότητα τὸ ὑπογράφουν οἱ ἐπίτροποι τῆς κοινότητος Μυκόνου καὶ ὅλοι οἱ προεστοί· τὰ ὅποια ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἡμῶν πατρίδος παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄνωθεν ἄρχοντος Μαυρογένη καὶ εἶναι ἀνα(πό)σπαστα καὶ ἀκαταζήτητα εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, τόσον ἀπὸ τὴν ἐνδοξότητά του καὶ ἀπὸ παιδὶ του καὶ κάθε του συγγενῆ, καθὼς καὶ τὰ ἀντικρὺς τοῦ ἀγίου Γεωργίου ὁσθεν καὶ εἰς ἐνδειξιν ἔγραψε τὸ παρὸν καθὼς ἐπαγγέλειεν τοῦ ἀγαθέλου τοῦ αἰῶνος Δημήτρη τράκη.

Οἰκονόμος Μυκόνου Ἀνθίμος Γρουπάρη καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Σακελλάριος Μυκόνου Διονύσιος καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Δημήτριος Μαυρογένης ὑποβεβαιοῖ.

Κωνσταντῖνος Μπάος καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Χατζηγηγόρης (Χατζηγεώργιος ἢ Χατζηγεργόρις¹⁾ **Κανισκάς** καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Δομένεγος Ἀρτακηνός ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Τριαντάφυλλος Σκορδίλης ἐπίτροπος.

Δημήτριος Ἀμλοζανίς (; Ἀμπελογιάννης;) καὶ ἐπίτροπος.

Γρηγόριος Ἀρτακηνός καὶ νοτάριος δημόσιος.

¹⁾ Ἐκ τῆς διαθήκης τοῦ Χατζῆ Ἀντωνέλλου Κανισκά (14 Ἰουλίου 1757) εἰκάτω ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀντωνέλλου Κανισκά Χατζηγεώργιος, οὗ μνηστὴ γίνεται ἐν τῇ διαθήκῃ.

Σ.

(Αὐτόγραφος¹) ἐπιστολὴ ἐκ τοῦ παρ' ἐμοὶ βιβλίου «Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου», φύλλ. ιγ' α').

+ Τοῖς τιμιωτάτοις καὶ χρησιμωτάτοις προεστῶσι καὶ διοικηταῖς ταύτης τῆς θεοσωσίου νήσου μυκῶνου εὐχεικῶς.

Τιμιώτατοι προεστῶτες καὶ διοικηταὶ τῆς θεοσωστού νήσου μυκῶνου, τῇ τιμιότητάς σας πατρικῶς εὐχομαι.

+ Πολλὰ πραγματὰ με ἀναγκάζουν νὰ ἀπομακρύνω ἀπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ σχολείου, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐν εἶναι καὶ τὸ γῆρας, ὅπου συντροφεύεται με πάθῃ· ὅθεν ἀπεφάσισα νὰ παραιτήσω· καὶ λοιπὸν παραιτῶντας, δίδω τὴν εὐχὴν μου εἰς ὑμᾶς ψυχῆς εἰς τὴν τιμιότητά σας, φίλτατάς σας τέκνα καὶ εἰς ὅλον τὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν γῆν σας καὶ εἰς τὰ πλοιάσας· τὸ αὐτὸ δὲ καί μοι καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅπου ἐστάθη τοιοῦτος καὶ ἐκινήθη κατ' ἐμοῦ ἀπὸ μιᾶς σκαιότητος ἢ ἀνοίαν, λέγοντας μὲν καθὼς ἔπρεπε εἰς ἐκεῖνον, εἰς ἐμὲ δὲ καθὼς δὲν ἔπρεπε παρακαλῶ δὲ τὸν ἅγιον θεὸν νὰ χαρίσῃ διὰδοχόν μου εἰς τὴν τιμιότητά σας, ὅπου νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ καμνοντας τὸν καρπὸν, ὅπου ποθεῖτε· καὶ ἂν εἶδεν καὶ ἐστόμασθῃ κἀνένας τὴν ἀγάπην μου τὴν μεγάλην, ὅπου ἔδειξα εἰς τὸ εὐλογημένον νησίον σας καὶ ἐπρόκρινα τὸν ὀλίγον μισθὸν περισσότερον ἀπὸ μεγάλους μισθοὺς ἄλλων τόπων ὅπου με ἐζήτουν, καθὼς ἰξεύρουσιν οἱ πολλοὶ, θέλει ἐγνωρίσῃ ἐτούτος ὕστερον αὐτὴν τὴν μεγάλην ἀγάπην, ὅπου ἔχω εἰς τὸ νησίον σας καὶ δὲν θέλω φροντίσω μηδεμιᾶς λύπης, ὅπου παρὰ τὸ θέον μοι ἐγένεον· ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ἀγάπη θέλει ἴσθαι τοῦ λοιποῦ· ἡ ἀγάπη λέγει ὁ θεὸς ἀπόστολος, πάντα στέγει· πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, ἐβῶσθε.

Ἰγώμει φευρουαρίου κη.

τῆς τιμιότητός σας διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης

Χρῦσανθος

ἱερομόναχος ὁξίωαννίνων.

στάς 10-νοεμβρίου του ἔδωσα τὸν μιστὸν τοῦ γρ' 66-26 (δι' ἄλλης χειρός).

¹) Ἐτηρήσαμεν τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν στίξιν τοῦ πρωτοτύπου.

6.

(Πρωτότυπος ἐπιστολή ἐκ τοῦ παρ' ἐμοὶ βιβλίου «Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου», φύλλ. κβ' α-β καὶ κγ' β).

• Τῷ σοφολογιωτάτῳ καὶ ἐν διδασκάλοις κυρίῳ κυρίῳ Χρυσάνθῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, τῷ ποτὲ σχολαρχοῦντι ἐν Μυκόνῳ αἰσίως.

Τὴν ἐπέρχστέον¹⁾ μοι σοφολογιότητα βλῆ ψυχῇ καὶ πόθῳ ἀσπαζόμεθά σε καὶ ἡδέως προσαγορευόμεν.

Λαβὼν τὸ περικλειόμενόν της πρὸ δύο ἐτῶν, ἔγνων τὰ πάντα, καὶ μάλιστα ἐπήνεσας πολλὰ τὸν κύριον Γεώργιον Βρετόν, ἀναξίως, ὅμως ἐγὼ ἤκουσα πρὸ πολλῶν τὸ καλὸν της καὶ χρυσοῦν ὑποκείμενον, ἐξαιρέτως παρὰ τοῦ ἰδίου Βρετοῦ καὶ κυρίῳ Γεωργίῳ Ἀλεάντε (;), ὅτι εἴσθε ἄξιος λόγου πάντα, καὶ σιμὰ εἰς τοῦτα ἐκατεπείσθηκα καὶ εἰς τὸν ἴδιον Βρετόν τὸ ὑποκείμενον της καὶ, ἀφοῦ ἔλαβον τὸ τιμητικώτατόν της, ἔβαλον καὶ τὸν Βρετόν εἰς τὰς τιμητικὰς μου καὶ ἀμέσως ἔστειλα αὐτὸν εἰς Πέτροβπούλιν διὰ ὑποθέσεις του καὶ τώρα δι' εὐχῶν της ἔλαβον ἑκάστω . . . καὶ τελείαν καὶ χαίρει. Ἐντὸς ὀλίγου παρελθόντος εἶδον τρεῖς πίνακας σφύους τε καὶ ἐντελεῖς καὶ ἐπληροφορήθητι εἰς τὰ πονήματα τοὺς κόπους σου καὶ καμάτους ἀπείρους, ὅπου ἐποίησας διὰ τὸ δαίλιον τῶν Γραικῶν γένος, καὶ ἐθεωρήθησαν ἀκριβῶς παρὰ συνετῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ἕνα της ποιητικῆς τε καὶ ὀρθογραφικῆς καὶ ἄλλον της γλυφικῆς, τὴν ὁποίαν οὐκ ἠκηκῆσαμεν²⁾ πώποτε, καὶ ἐπιθυμοῦμεν ὡς ἡ ἔλαφος αὐτὰ ἰδεῖν καὶ ὅτι ἔδγαλας καὶ ἕνα τέκνον σου λίαν ἔμπειρον καὶ περιμένομεν αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τὸ ἔργον καὶ πρᾶξιν καὶ τότε θέλει γίνεαι ἡ ἀπόφασις τοῦ αἰτησίου της τοῦ κατ' ἔτος || καὶ θέλεις μείνει λίαν εὐχάριστος παρὰ τοῦ κρατασιωτάτου καὶ πολυχρονημένου βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἥρωος πάσης Εὐρώπης κυροῦ Ἀλεξάνδρου Πετροβίκου Παύλου καὶ θέλεις τιμηθῆ οὐ μετρίως καὶ δῶρα

¹⁾ Ἐν τῷ χειρογράφῳ: ἀπέραστόν.

²⁾ Ἐν τῷ χειρογράφῳ: ἠκηκῆσαμεν.

οὐκ ὀλίγα ληφθήσεται παρ' αὐτοῦ καὶ παρ' ἑμοῦ. Λοιπὸν διόρθωσον τὰς βίβλους σου ἐντελῶς καὶ πέμψον τὸν γνήσιον μαθητὴν σου ἐνταῦθα καὶ θέλομεν ποιήσει ἀμέσως τὸ αἴτημά της κατὰ τὴν προσταγὴν τὴν σὴν· καὶ οὕτω μένω καὶ ὑπογράφομαι :

Τῇ εἰκοσιῇ πέμπτῃ Ἰανουαρίου 1815. Κωνσταντινούπολις.

Ἄνδρέας Ἰταλίσκη,
Μινίστρος Ῥωσίας.

Ἐκ Σόφρου ἔτι 1916.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Γ. ΖΕΡΛΕΝΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000051013